

S

ubiectul pe care îl vom aborda de astă dată poate părea că se abate de la titlul și profilul rubricii de față. Doar la prima vedere, însă. Căci beția are ca efect, se știe, și faptul că subiectul (cum spun psihologii) sau obiectul (cum îl arată starea) consumator de... în fine... își pierde la un moment dat capacitatea de a se exprima clar și inteligibil, ajungând, cum spune Caragiale, să pronunțe vorbele "foarte îngălat". În "viața de toate zilele" spectacolul acesta poate fi amuzant sau dezolant, în funcție de viziunea publicului asupra chestiunii, viziune îndreptată, pesimist ori optimist, asupra jumătății goale ori a celei pline a sticlei. La teatru însă, indiferent ce ți se oferă spre contemplare - în ultimul timp, îndeobște jumătăți (de sticle și de corpuri) goale - și, deci, oricât de încrâncenat partizan al vizualității ai fi, trebuie, "nolens-volens" (cum scria cineva într-un îndrăgit - și îndrăcit - hebdomadur), trebuie, ziceam, sau, mă rog, n-ar fi rău să ascuți și textul. (Mai ales că, tot în ultimul timp, asta îți procură ocazia de a-ți completa sau de a-ți verifica, după caz, vocabularul rezervat, tocmai, jumătăților - inferioare - goale și activităților specifice. Însă asta-i altă poveste.)

CURAT ÎNGĂLARE

"Sîrmana limbă românească! (...)
Care cum se scoală astăzi o calcă-n picioare..."

CARAGIALE

Sigur, vremurile cînd teatrul era, printre altele, o școală de "vorbire aleasă", vremurile cînd limba scenei era un model de ortoepie (de pronunție corectă și elegantă, adică) au trecut cum toate trec, iar urmele acelor vremuri se pierd, cu fiecare zi, printre amintiri inutile, inutile ca nostalgiile și iluziile noastre...

Dar totuși! Acum, cînd toată lumea "revendică cerințe", fie-ne îngăduit și nouă să ridicăm pretenția minimă de a descifra sunetele (articulate) emise de valoroșii noștri actorii! Fie-ne îngăduit să cerem o pronunție cît de cît limpede și frumoasă! Fie-ne îngăduit să reclamăm, cel puțin, ca de pe scenă să ne desfete urechea, în același spectacol, un singur fel de grăire sîșită ori peltică, iar nu, cum am ascultat odată, trei soiuri (selecționate, nu?)! Fie-ne îngăduit să dorim a auzi un nume străin (sau mai multe) stîlcit de toți actorii în același mod, ca să nu credem că e vorba, de fiecare dată, despre alt personaj! În sfîrșit, fie-ne îngăduit să impunem a ni se oferi, măcar în cazul limbii române, o pocire uniformă a cuvintelor!

Și, cum din exemple se învață (traducem adagiul latinesc spre a evita comentariile ironic-pășuniste...), să vă furnizăm cîteva.

În ce privește pronunția lui x intervocalic există (iatăl) două "școli": una care preferă - cu excepțiile ce confirmă regula - varianta **gz** (egzamen, egzekuție etc.), așa cum, de altfel, am învățat pe vremea cînd la școală se mai și învăța, și una care optează - de ce oare? - pentru varianta **cs**. (Mai e(ra) și varianta **z**, dar asta nu are a face cu nici o școală.) Pare-se însă că la catedra de vorbire scenică a IATC aceste două școli încă se mai înfruntă, într-o bătălie nedecisă dacă e să judecăm după un spectacol de absolență (al unei clase de actorii) în care recenții profesioniști rosteau (și nu o dată), unii, "egzistă", iar alții, "ecsisă". Sublimul a fost atins de un june ce a lansat voios vocabula "ecsemă", crezînd el, de bună-seamă, că vorba în cauză se scrie cu x, adică "exemă"... Apoi: să fie oare la mijloc încă o dispută academică (tot la Institut) în legătură cu pronunția nevinovatei numerale 17 și 18, lansate în eter, uneori, sub forma "șaptăsprezece" și "optîsprezece" iar cel mai adesea sub forma "șaptîsprezece" și "optîsprezece"? Și iarăși: va fi reprezentînd (tot acolo) dovada unui pios respect față de graiul de-acasă al învățăceilor seninătatea cu care aceștia sînt lăsați să păstreze în vorbirea de pe scenă reziduuri sonore regionaliste? De aceea auzim, oare, dulcile cuvinte "leuropa", "iestetică", "muorală", "puorc", "jloc", "mirșăvie" și altele asemenea? Și încă: nici o ureche pedagogică nu e supărată oare (tot la...) cînd de pe scenă răsună victorios ziceri precum "Tre' să plec azla (azi la, n.n.) Znagov" sau "Căj (căci, n.n.) dac-ar fi săz (să-ți, n.n.) răspundă cumeriți" (vă lăsăm pe dumneavoastră să decifrați enigma acestei replici...)? Și în sfîrșit: comisiile de admitere la secția Arta actorului chiar nu sesizează gravele defecte de dicțiune ale unor candidați, defecte ce nu pot fi corectate prin nici un fel de mijloace non-violente și care transformă apoi "sonorul" spectacolelor într-o cacofonie de sîșiieli, șîșiieli, gîșiieli și gîngăveli? Asupra acestui din urmă subiect ar fi, ne e teamă, ceva mai multe de spus, dar "nu voi să paț vr'un conflict" știți dumneavoastră cu cine, așa că îl semnalăm doar (aspectul...). Deocamdată.

■ Alice Georgescu

P.S. Dat fiind că Televiziunea nu se lasă deloc, ne vedem nevoiți să nu ne lăsăm nici noi. În legătură cu (sau poate preferați "vizavi de") pronunția unora dintre tinerele și altminteri agreabilele crainice sau redactoare, remarcăm cu delicii utilizarea constantă a unui e foarte deschis (și sincer), sensibil apropiat de ă. O pildă: "Noi ălămăntă întărvănită în dărularea ăvănimăntălor din Golful Părsic". Sună mai "în spiritul limbii", nu?

P.S.2 Scurtă continuare la precedentul nostru articol referitor la traducerea filmelor la TVR: aducîndu-i unui "consumator" o farfurie cu ciorbă (sau poate era supă) aburîndă, un hangiu spaniol (sau poate era mexican) zice, în spaniolă (sau poate era mexicană și de-aia...): "Es muy caliente", adică "E foarte caldă" sau "E fierbinte". Traducerea românească: "E clientul meu". Să fi fost la mijloc obsesia privatizării?

■ A.G.

BETIA DE CUVINTE